

TESIS DOCTORALS

VELOCITAT DE REACCIÓ I RESPOSTA ANTICIPADA

Josep Roca i Balasch

Director: Ramon Bayés i Sopena

Departament de Psicologia de la U.A.B. Un tom, 220 pàgines, dos quadres i 70 figures. Bellaterra, 10 de desembre de 1982.

L'estudi de la Resposta de Reacció, que s'inicià a finals del segle XVIII dins l'Astronomia, ha esdevingut un dels temes que ha generat una recerca més abundant en Psicologia Experimental.

A l'àmbit del Comportament motor l'estudi de la velocitat de reacció és només una part d'un camp d'interès més ampli que abasta tots aquells fenòmens classificables dins els conceptes d'*Anticipació* i *Anticipació coincident* o Intercepció. Aquests fenòmens tenen una gran importància de cara a explicar les múltiples *performances* perceptives-motrius de l'activitat diària, els jocs i els esports, la relació home-màquina que estudia l'ergonomia, etc.

Per altra banda, un dels fets històrics importants, a l'àmbit que ens ocupa, ha vingut donat per la necessitat de poder disposar de *models teòrics* que permetessin integrar de manera sistemàtica i coherent la gran abundància de dades experimentals sobre aquells fenòmens relacionats genèricament amb la velocitat de reacció i l'anticipació. Des dels anys cinquanta ha estat constant la proposició de models teòrics, així com la producció de treballs experimentals orientats tant a la seva validació com a la seva revisió en base a les limitacions observades.

La tesi presentada respon també a aquella necessitat i *el seu objectiu es concreta a presentar un model alternatiu als models exis-*

tents sobre aquells fenòmens de la velocitat de reacció i l'anticipació.

Per tal de mostrar l'abast d'aquest model, la primera part de la tesi se centra en la descripció dels conceptes bàsics que permeten delimitar l'àrea de fenòmens que hom vol explicar. Els encapçalaments de *Temps de Reacció*, *Temps de Reacció Electiva*, *Anticipació* i *Anticipació coincident* serveixen per a classificar aquells fenòmens en diferents nivells de complexitat, a la vegada que incloure aquells estudis particulars que han merescut una atenció més específica, com poden ser la fragmentació del Temps de Reacció, la comparació entre la velocitat de reacció i la velocitat de moviment, la relació entre la velocitat de reacció i el nombre d'eleccions, etc. Complementàriament realitzem una anàlisi crítica dels models teòrics existents de cara a destacar les seves aportacions i les seves limitacions, tant en allò que fa referència a la seva capacitat d'explicació dels aspectes concrets de les diferents situacions, com en allò que fa referència a la perspectiva teòrica general que adopten.

El model alternatiu que es proposa a la segona part pren com a marc teòric general la Psicologia Interconductual de J. R. Kantor i les aportacions posteriors d'E. Ribes, en l'intent global de definir el camp de fenòmens-objecte d'estudi de la psicologia i els supòsits teòrics genèrics de la pràctica científica aplicats a l'estudi del comportament humà.

Amb aquest marc teòric general que s'apunta, presentem els diferents aspectes que conformen el nostre model. En primer lloc, hom defineix i identifica les *funcions conductuals*, o nivells d'organització, existents en les diferents situacions que es volen explicar. En segon lloc, classifiquem el camp de fenòmens estudiats com a pertanyents al procés de *discriminació operant* —concepte provinent de l'Anàlisi Experimental del Comportament—, *tot assenyalant la importància de diferenciar entre els paràmetres modals i temporals de la discriminació.* És en base a les variacions en aquests paràme-

tres que hom identifica les *formes genèriques d'interacció discriminativa* que són formes de conceptualització de les diferents situacions descrites a la primera part i d'altres presumiblement no estudiades, però igualment possibles. En quart lloc, descrivim les operacions experimentals efectuades que actuen com a *basament experimental* per a la diferenciació entre aquelles formes de discriminació. En aquest sentit destaquem el fet de la forma particular com hem enregistrat les situacions de mesura caracteritzada per l'enregistrament de tot el segment d'interacció, que inclou tant les variacions en els paràmetres temporals i espacials com la resposta del subjecte.

Complementàriament a la descripció d'aquests quatre aspectes que corresponen als quatre nivells de conceptualització del model proposat, hom realitza una aproximació a la identificació d'aquells aspectes no definitoris de l'organització qualitativa de la situació, però que poden alterar *quantitativament* el resultat final de cada procés de discriminació. Els conceptes descriptius del *model de camp* proposat per J.R. Kantor ens han permès de realitzar una revisió bibliogràfica en aquell sentit, a la vegada que ens ha suggerit un camí de recerca immediata i congruent amb el model proposat, en proporcionar-nos uns conceptes descriptius de variables identificables en cada una de les situacions possibles, dins de cada una de les formes genèriques d'interacció discriminativa. És a dir, que es fa possible l'anàlisi *quantitativa* de cada una de les formes *qualitativament* diferenciades de discriminació, obtenint-se, d'aquesta manera, un ampli ventall de possibilitats de recerca de cara al futur.

FACTORS EN L'ELIMINACIÓ DEL COMPORTAMENT D'EVITACIÓ

Jordi Fernández Castro

Director: Dr. Adolf Tobeña Pallarés

Ponent: Dr. Ramon Bayés Sopena

Departament de Psicologia Experimental i Psicofisiologia; 613 planes, 25 figures, 32 taules i 447 referències bibliogràfiques

La inundació és una tècnica usada tant dins el camp d'estudi de l'aprenentatge amb animals, com dins el camp de la modificació de trastorns del comportament en humans.

Consisteix, doncs, a exposar el subjecte a estímuls que provoquen fugida o evitació, tot bloquejant o prevenint aquestes respostes, sense aplicar cap estímulo aversiu incondicionat.

En la tesi doctoral present:

1. Es fa una revisió bibliogràfica de l'anàlisi experimental de l'evitació i la fugida («ansietat»), basada en tres paradigmes progressivament més complexos: a) respostes fisiològiques incondicionades i habituació; b) condicionament clàssic, i c) condicionament instrumental.

2. Es fa una revisió de la literatura sobre: a) inundació en animals, exposant les tècniques, dades experimentals i teories sobre aquest tema; i, per una altra banda, b) inundació en humans, tot situant la tècnica dintre la teràpia del comportament i discutint tant els experiments d'inundació amb subjectes humans com la seva aplicació a fòbies i «petites fòbies», obsessions i d'altres trastorns.

D'aquestes dues revisions paral·leles es poden treure conclusions sobre l'adequació del model animal a conductes humanes. Es pot constatar, primer, que hi ha una certa correspondència entre inundació en humans i en animals, pel que fa a algunes variables